

Handläggare
Alma Michold
Telefon: 08-50825448

Till
Socialnämnden
2025-01-21

Remiss av Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr 2024/1196

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Utredningen föreslår att en ny lag ska ersätta lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Den nya lagen föreslås betecknas *Lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap* (LKRB).

Utifrån det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och övriga Europa bedömer utredningen att det behöver ställas nya krav på kommuner och regioner avseende deras grundläggande verksamhetsförmåga. Dessa innefattar generella verksamhetskrav på förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter under fredstida krissituationer och höjd beredskap, samt specifika verksamhetskrav såsom ökad uthållighet utifrån egna resurser i måltidsverksamheter. Informationsansvar och hjälp avseende användning av skyddsrum och en ny modell för finansieringen av beredskap är andra förslag som läggs fram.

Socialnämnden delar utredningens åsikt gällande att det bör utvecklas ett målinriktat och långsiktigt arbete för att förstärka och utveckla kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kvalificerade fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Sammantaget föreslås omfattande åtgärder genomföras av kommunal socialtjänst vilket kommer att medföra betydande kostnader. För att socialtjänsten ska kunna genomföra ambitionshöjningarna utöver att upprätthålla nuvarande verksamhet behövs förutsättningar för långsiktig finansiell planering.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 30 mars 2023 att tillsätta en utredning med uppdrag att göra överväganden om kommuners och regioners grundläggande ansvar och huvudsakliga uppgifter inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. Utredningen om kommuners och regioners beredskap överlämnade 24 september 2024 betänkandet *Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig* (SOU 2024:65) till ministern för civilt försvar.

Socialnämnden har fått remiss av betänkandet från kommunstyrelsen för besvarande senast 2025-01-13. Anstånd är dock beviljad till 2025-01-21.

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, förskolenämnden, Järva stadsdelsnämnd och Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Ärendet

Utifrån det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sverige närområde och i övriga Europa bedömer utredningen att det genom en ny lag (LKRB) behöver ställas nya krav på kommuner och regioner avseende deras grundläggande verksamhetsförmåga om det blir krig i Sverige. Förslagen i LKRB baseras också på den ökande förekomsten av fredstida krissituationer.

I betänkandet föreslås att begreppet *fredstida krissituation* ska ersätta det tidigare använda begreppet *extraordinär händelse*. En fredstida krissituation avser en situation som avviker från det normala, drabbar många människor, innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning av viktiga samhällsfunktioner, och kräver samordnade och skyndsamma åtgärder från flera aktörer. En *kvalificerad fredstida krissituation* introduceras som en kvalificering av det förstnämnda begreppet med syfte att vara styrande för arten och omfattningen på kommuners och regioners planering och förberedande åtgärder inför fredstida krissituationer. Som exempel på kvalificerade fredstida krissituationer ges kärntekniska olyckor, pandemier, extrema översvämningar och omfattande bränder.

Betänkandet innehåller förslag om generella verksamhetskrav på kommuner och regioner att ha en ändamålsenlig och likvärdig förmåga att fullgöra sina författningsenliga uppgifter och upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter under fredstida krissituationer och höjd beredskap. Denna verksamhetsförmåga ska vara anpassad utifrån lokala och regionala förhållanden samt den strategiska betydelse och utsatthet som exempelvis Stockholmsområdet har. Här avses särskilt de samhällsviktiga

verksamheter som är av grundläggande betydelse för att värna om människors liv och hälsa. Med att ”värna människors liv och hälsa” avses bland annat insatser för hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), eller stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen (2001:453).

I lagförslaget ställs det bland annat nya krav på kommuner att under de närmaste fem åren bygga upp en verksamhetsförmåga att utifrån egna resurser ha två veckors uthållighet i måltidsverksamheter. Kommuner föreslås även få informationsansvar gentemot allmänheten om skyddsrum.

Avseende skyddsrum föreslås kommuner även få ansvar för att hjälpa bland annat målgrupper i särskilda boendeformer att omedelbart komma till skyddsrum eller skyddat utrymme vid ett väpnat angrepp. Dessa målgrupper är äldre personer och personer med funktionshinder som bor i särskilda boendeformer med stöd av 5 kap. 5 eller 7 §§ socialtjänstlagen (2001:453), och personer som bor i särskilda boendeformer med stöd av 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Kommuner föreslås även planera för utrymning av målgrupper som får stödinsatser i hemmet enligt socialtjänstlagen, eller på vårdinrättning enligt 6 kap. socialtjänstlagen (vård- eller stödboenden), till skyddsrum eller skyddade utrymnen. Enligt utredningen ska kommuner ta ställning till om personer som ges avancerad sjukvård i hemmet bör evakueras till vårdinrättning vid en säkerhetspolitisk kris och om äldre personer med hemtjänst istället bör erbjudas vårdplats på en vårdinrättning. Utifrån det kommunala huvudmannskapet för socialtjänstens målgrupper föreslås det ovanstående ansvaret även omfatta privata utförare.

Enligt lagförslaget ska kommuner ansvara för att förtroendevalda och anställda ges den utbildning och övning som behövs för att dessa ska kunna utföra sina uppgifter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt under fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Länsstyrelserna föreslås bli ansvariga för att stödja och samordna kommuner och regioner i deras planering, förberedande åtgärder och samverkan med statliga myndigheter enligt LKRB. I tillägg föreslås länsstyrelserna få tillsynsansvar, förelägganden om att åtgärda brister enligt lagen ska inte få förenas med vite.

Den statliga ersättningen till kommuner och regioner för åtgärder som följer av LKRB föreslås i huvudsak utgöras av höjningar av de generella stadsbidragen, och vid behov kompletteras med riktade stadsbidrag. Ordningen med överenskommelser mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner bör enligt utredningen överges när LKRB träder i kraft.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för beredskap och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 15 januari 2025. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 16 januari 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialnämnden instämmer med utredningen i att det bör utvecklas ett målinriktat och långsiktigt arbete för att förstärka och utveckla kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kvalificerade fredstida krissituationer eller höjd beredskap som inte huvudsakligen bygger på olika former av riktade statsbidrag.

Socialnämnden finner det positivt att

- lagförslaget innehåller skrivningar där vissa målgrupper, såsom äldre personer och personer med funktionshinder, beaktas särskilt
- vikten av utbildning och övning för förtroendevalda och anställda understryks som centralt för att dessa ska kunna genomföra sitt arbete på ett önskvärt sätt under fredstida situationer och höjd beredskap

Kommuner föreslås ansvara för information om användningen av skyddsrum och andra skyddade utrymmen till allmänheten, samt ge särskild hjälp vid användning av skyddsrum avseende vissa målgrupper. Berörda verksamhetsutövare ska enligt förslaget kunna hjälpa bland annat äldre personer och personer med funktionshinder som bor i särskilda boendeformer med stöd av 5 kap. 5 och 7 §§ socialtjänstlagen eller 9 § LSS att ta sig till skyddsrum. Utifrån kommuners huvudmannaskap för personer i dessa boendeformer bedömer utredningen att det även bör vara möjligt för kommuner att i uppdragsavtal ställa krav på att berörda privata aktörer ska kunna lämna sådan hjälp. Socialnämnden ser positivt på att vikten av likvärdig förmåga i alla verksamheter skrivs ut. Att ställa krav i upphandling medför dock kostnader vilket lämnar frågor kring hur detta ska finansieras.

Lagförslagen i ovanstående stycke innebär också att kommuner får informationsansvar för något som de inte har rådighet över.

Byggandet av skyddsutrymmen är ett ansvar som ligger hos den statliga myndigheten MSB, medan drift och underhåll är fastighetsägarens ansvar. För Socialnämnden innebär lagförslaget därtill ett ansvar för att hjälpa sina målgrupper till skyddsrum eller skyddade utrymmen som bör vara tillgänglighetsanpassade, vilket medför utmaningar utifrån den ovan beskrivna frånvaron av rådighet över byggnation av skyddsrum.

ta ställning till om äldre personer som har hemtjänst i stället bör erbjudas plats på ett äldreboende, respektive att svårt sjuka personer som ges avancerad sjukvård i hemmet i stället bör erbjudas vårdplats på en vårdinrättning. Socialnämnden vill betona att dessa förslag ställer höga krav på kommunens planering och kapacitet att ta emot betydligt fler personer på äldreboende eller andra vårdinrättningar, en typ av beredskap som även medför stora kostnader.

Måltidsverksamheter föreslås ha uthållighet i två veckor. Vidare föreslås att det följer av kommuners och regioners huvudmannaskap för tidigare nämnda särskilda boendeformer att kommuners planering och förberedande åtgärder för uthållighet i måltidsverksamhet även ska omfatta privata verksamhetsutövare på dessa områden. Nämnden anser att detta är en omfattande ambitionshöjning som förutsätter lagringsutrymmen som inte finns att tillgå om socialtjänstens verksamheter som har måltidsverksamhet ska leva upp till den föreslagna regleringen.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lisa Cadenius
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Remiss - Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2025-01-10
Lisa Cadenius, Avdelningschef	2025-01-08